

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 483

Valtuustoaloite harmaan talouden torjuntaohjelman perustamiseksi - Sinikka Torkkola ym.

TRE:1483/02.00.01/2019

Valmistelija / lisätiedot:
Jukka Varonen

Valmistelijan yhteystiedot

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, tarkastusjohtaja Heini Ruski, puh. 041 730 0921, hankintapäällikkö Tanja Welin, puh. 040 128 6644 ja talousjohtaja Jukka Männikkö, puh. 050 576 7539, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Sinikka Torkkolan ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin vastauksessa mainittuihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäyttöä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Sivustoilta korruptiontorjunta.fi sekä www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/ saa asiasta lisätietoja. Suomi on maailman kolmanneksi vähiten korruptoitunut maa. On väitetty, että Suomessa korruptio ilmenee rakenteellisesti. Euroopan komissio on arvioinut, että korruptio maksaa EU:n taloudelle noin 120 miljardia euroa vuodessa. Korruption vastaisessa toiminnassa on tärkeää pyrkiä ylläpitämään hyvää hallintoa ja hallinnon avoimuutta. Harmaan talouden torjuntaa on lisätty mm. monilla valtion lainsäädäntöhankkeilla. Kunnat ovat mukana toteuttamassa asioita omalta osaltaan.

Valtuustoaloitteessa esitetyt huolet ja kehittämissuhteet korruption ja harmaan talouden ilmiöistä ovat perusteltuja ja kaupunki kehittää näkökulmien huomioon ottamista toiminnassaan. Korruption torjunta on ennen kaikkea viranomaisen perustyötä. Kaupungin toiminnassa ja päätöksenteossa esiintyy korruptionriskejä avoimuuden ja valvonnan puutteiden johdosta. Toiminnan johtamiseen kuuluu myös valvonta, eikä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

julkisessa tehtävässä ja päätöksenteossa voi välttää valvonnan vastuuta. Ensimmäinen askel valvonnan riittävyyden turvaamiseksi on selkeiden johtamis- ja valvontavastuiden edellyttämien korruptiota ehkäisevien ja havaitsevien valvontatoimien määrittely. Tälle on entistä enemmän tarvetta, kun ymmärretään korruption moninaiset ilmenemisperitteet ja esimerkiksi Valtioneuvoston selvityksissä todetut keskeisimmät riskialueet (esim. julkiset hankinnat, maankäytön suunnittelu, rakentaminen, poliittinen päätöksenteko).

Hallintolain hallinnon oikeusperiaatteiden mukaisella toiminnalla jokainen päätöksiä valmisteleva ja esittelevä sekä päätöksiä tekevä voivat varmistaa, että korruptioriskejä hallitaan. Hallinnon oikeusperiaatteiden noudattaminen on perustavanlaatuinen osa viranomaisen toimintaa. Oikeusperiaatteiden toteutumista käytännön toiminnassa tulee arvioida, ja niiden rikkomuksiin tulisi puuttua johdonmukaisesti. Tilivelvollinen toimielin ja viranhaltijajohto vastaavat toiminnan lainmukaisuudesta, tuloksellisuudesta, hallinnosta, taloudesta ja toiminnan läpinäkyvyydestä. Näistä vastatakseen toimijoiden on myös suunniteltava ja toteutettava käytännön toimenpiteet, joilla toimintaa valvotaan. Valvonta on erottamaton osa johtamista, eikä sitä voi jättää toteuttamatta esimerkiksi resurssien vähäisyyden vuoksi. Tämä arviointi ja puuttuminen ovat osa tilivelvollisten valvontavastuuta. Hallinnon oikeusperiaatteiden tuntemusta kaupunkiorganisaatiossa tulee lisätä pitkäjänteisellä kehittämistyöllä. Sekä luottamushenkilöiden että hallintohenkilöstön koulutuksissa korostetaan hallinnon oikeusperiaatteita sekä hallintolain päätöksentekoa koskevia säännöksiä.

Hallinnon avoimuutta pyritään edistämään erilaisin toimenpitein. Verkkosivuille julkaistaan aiempaa enemmän viranhaltijapäätöksiä, päätösten laatua parannetaan saavutettavuuden, selkeän kielen ja viestinnän näkökulmasta, arkistoituja asiakirjoja digitoidaan ja tietojen käytettävyyttä parannetaan sekä julkaistaan kaupungin erilaisia tietoaaineistoja (muuan muassa ostolaskut) avoimena datana.

Kaupunki on ohjeistanut hallinnon toimintaa useilla ohjeilla ja määräyksillä, esimerkiksi Tampereen kaupungin eettiset toimintaperiaatteet (valtuusto 13.11.2017 § 304), Tampereen kaupungin hankinnan periaatteet (kaupunginhallitus 2.9.2019 § 369), Tampereen kaupungin hankintaohje (konsernijohtaja 7.3.2019 § 40), Tampereen kaupungin hyvä hallinto- ja johtamistapa ja sisäinen valvonta (kaupunginhallitus 25.11.2019 § 501) ja Vieraanvaraisuus, edut ja lahjat (konsernijohtaja 27.9.2017 § 108). Eettisten periaatteiden arviointia toteutetaan jatkossa säännöllisesti, ja seuraavan kerran tuloksista raportoidaan sisäisen valvonnan selonteon yhteydessä keväällä 2022. Muiden periaatteiden ja ohjeiden toimeenpanoa arvioidaan säännöllisesti ja ajoittain myös sisäisten tarkastusten avulla. Eettisten periaatteiden päivitystarvetta uudelle valtuustokaudelle arvioidaan parhaillaan valtuustoryhmien kanssa valtuuston puheenjohtajan toimesta.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Julkiset hankinnat kuuluvat korruption riskialueisiin. Erityisen riskialttiita korruptiolle ovat hankinnat, joita ei kilpailuteta lainkaan (eli ns. suoramarkinnat), tai hankinnat, joiden kilpailutuksissa pyritään edistämään tietyn toimittajan valintaa. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista sekä kaupungin hankintaohje ohjaavat hankintojen toteuttamista. Laki edellyttää, että hankinnat kilpailutetaan ja että niistä ilmoitetaan julkisesti. Lain mukaan julkisissa hankinnoissa ei saa käyttää vertailuperusteita, jotka edellyttävät esimerkiksi aiempaa sopimussuhdetta hankintayksikön kanssa tai suosivat paikallista toimijaa. Vertailuperusteet eivät myöskään saa antaa hankintayksikölle liikaa vapauksia tarjousten vertailussa, vaan hankintayksikön on etukäteen kerrottava riittävän täsmällisesti, mitä seikkoja se tulee huomioimaan vertailussa. Suoramarkinnat ovat sallittuja vain laissa määritellyissä tapauksissa. Kaupungin hankintaohje sisältää lisäksi eettiset pelisäännöt ja ohjeistusta esteellisyyden ja eturistiriitatilanteiden huomioimisesta hankinnoissa. Tasavertainen ja syrjimätön kilpailumahdollisuus estää korruptiota.

Myös väärinkäytösten ilmoituskanavan käyttöönotto on osa korruption ja väärinkäytösten torjuntaa. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (ns. whistleblower-direktiivi) velvoittaa työnantajat perustamaan kanavan väärinkäytöksistä ilmoittamiseen organisaation sisällä. Lisäksi perustetaan ulkoisia ilmoituskanavia, joissa ilmoitukset tehdään erikseen määriteltäville viranomaisille. Direktiivi tulee panna jäsenmaissa täytäntöön 17.12.2021 mennessä. Direktiivin keskeisin tavoite on välttää vastatoimien kohdistaminen henkilöitä kohtaan, jotka ilmoittavat havaitsemistaan rikkomuksista. Tarkoituksena on myös vahvistaa valvontaa, ja vähentää erilaisia rikkomuksia organisaatioissa. Kansallisen lainvalmistelun edetessä sääntelyn vaatimukset ja vaikutukset täsmentyvät. Tampereen kaupungin toimenpiteet lain vaatimusten täyttämiseksi määritellään loppuvuoden 2021 aikana. Kanavan tunnetuksi tekeminen mahdollisimman laajasti organisaatioissa lisää sen hyödyllisyyttä korruption torjunnan välineenä. Tampereella ilmoituskanavan tunnettuus varmistetaan mm. koulutuksella ja viestinnällä, joka sisältää myös tukea riskien tunnistamiseen.

Viime aikoina on ollut keskustelua päätöksentekijöiden ns. kaksoisrooleista yhteisöissä ja säätiöissä. Niitä ei ole laissa kielletty. Kuitenkin kaksoisroolit aiheuttavat ongelmia ja korostavat esteellisyyssääntöjen merkitystä. Suomen Kuntaliitto kuuluu oikeusministeriön korruptionvastaiseen yhteistyöverkoston. Tampereen kaupunki seuraa Kuntaliiton tiedotusta ja ohjeistusta.

Kaksoisrooleihin liittyvien ongelmien vuoksi kuntalain esteellisyyssäännöksiä muutettiin 1.6.2017 lukien. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.12.2019 § 206 Tampereen kaupungin tytäryhteisöjen konserniohjeen ja lisäksi päätti, että ns. kaksoisroolien osalta noudatetaan siirtymäaikaa, jonka kuluessa tarkastelu tulee tehdä ja roolit

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

saattaa konserniohjeen mukaiseksi 1.7.2020 mennessä. Konserniohjeen 5. luvussa, s. 5 todetaan: "Tytäryhteisöjen ja säätiöiden johtoon tai hallitukseen kuuluvat henkilöt eivät voi kuulua Tampereen kaupungin konsernijohtoon eivätkä valvonnasta vastaaviin toimielimiin (tarkastustoimikunta ja tarkastuslautakunta)".

Tiedoksi

Sinikka Torkkola, Heini Ruski, Jukka Männikkö, Jukka Varonen, Tanja Welin

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§483

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)